

Motion till riksdagen 2024/25:2506

av **Ingela Nylund Watz m.fl. (S)**

Hälso- och sjukvårdens måluppfyllelse

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda effekterna av olika marknadslösningar inom sjukvården i relation till hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om vård efter behov och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under de senaste årtiondena har privatiseringar och olika marknadslösningar prövats inom hälso- och sjukvården. Dessa tillsammans med fri etableringsrätt och diagnosbaserade ersättningssystem har banat vägen för allt fler privata företag inom vårdsektorn. Som ett resultat av detta har formerna för styrning av hälso- och sjukvården förändrats. Målet har varit att öka effektiviteten och bromsa kostnadsutvecklingen men det har över tid visats sig att denna förhoppning inte infriats. I stället har vården fragmentiserats och tillgängligheten de facto koncentrerats till områden med hög vårdefterfrågan men relativt sett god folkhälsa samtidigt som områden med sämre folkhälsa utarmats på vårdresurser. Dessutom har förutsättningarna för forskning inom hälso- och sjukvården komplicerats.

Hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf slår fast att vården ska ges efter behov men utvecklingen har under de senaste årtiondena i praktiken gått åt fel håll. Vården har i allt högra grad blivit efterfrågestyrd på en konstruerad vårdmarknad vars inneboende

logik inte alls responderar mot målsättningen att vården ska ges efter behov. Komplicerade diagnoser, kroniska sjukdomar och multipla sjukdomstillstånd medför betydligt mer omfattande insatser av vårdens resurser än enklare åkommor. Många korta och enkla besök i sjukvården ger högre avkastning/patient än de mer komplicerade fallen. Särskilt tydligt har den här utvecklingen kunnat avläsas i Stockholmsregionen vars marknadslösningar fått verka i flera decennier. Region Stockholms revisorer har också efterlyst mer utförliga beslutsunderlag för att nå ökad transparens i beslutsfattandet kring prioriteringar av hälso- och sjukvårdens resurser och påtalat behovet av att utveckla prioriteringsarbetet mellan olika vårdbehov.

Flera utredningar har utrett sjukvårdens bristande jämlikhet och lämnat olika förslag i syfte att åstadkomma ett varaktigt trendbrott och den socialdemokratiska regeringen lämnade flera uppdrag till berörda myndigheter för att nå förändring i denna riktning. Med anledning av det extremt pressade läget i hälso- och sjukvården som uppstått i spåren av pandemin och den av SD-regeringen framtvingade sjukvårdskrisen genom dess bristande förmåga att säkra resurserna till välfärden finns det dock anledning att befara att önskade effekter uteblir.

Mot bakgrund av ovanstående finns det anledning att på djupet analysera och utreda på vilket sätt hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om vård efter behov efterlevs inom ramen för nuvarande lagrum och regelverk och vid behov föreslå förändringar för att motverka marknadsmisslyckanden och öka måluppfyllelsen.

Ingela Nylund Watz (S)

Mathias Tegnér (S)

Serkan Köse (S)